

การปกป้องความเป็นส่วนตัวและการรักษาความลับ

Privacy and confidentiality

รองศาสตราจารย์ ดร. สุภาภรณ์ สุธหนองบัว

คณะสาธารณสุขศาสตร์

มหาวิทยาลัยนเรศวร

Privacy (ความเป็นส่วนตัว)

หมายถึง สิทธิส่วนบุคคลที่ไม่ควรจะถูกกระทบหรือแทรกแซงโดยผู้อื่น หมายถึงสิทธิที่เกี่ยวข้องกับร่างกาย ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล ความมีอิสระในการแสดงความคิดเห็น และการสื่อสาร

การแสดงออกว่าผู้วิจัยเคารพต่อ **privacy** ได้แก่ การขอความยินยอมจากอาสาสมัคร การเปิดโอกาสให้อาสาสมัครสามารถถอนตัวออกจากโครงการวิจัยหรือสามารถยกเลิกความยินยอมให้เก็บข้อมูลหรือส่งตรวจที่อาสาสมัครเคยให้ความยินยอมไว้ในอดีต เป็นต้น

3

Confidentiality (การรักษาความลับ)

หมายถึง ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลซึ่งต้องปกป้องข้อมูลที่ได้จากการวิจัยไม่ให้ผู้ที่ไม่เกี่ยวข้องสามารถเข้าถึงข้อมูลดังกล่าว อันจะกลายเป็นการเปิดเผยความลับของอาสาสมัคร

ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล (private information)

- ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งเฉพาะตัวของบุคคล เช่น การศึกษา สถานะการเงิน ประวัติสุขภาพ ประวัติอาชญากรรม หรือประวัติการทำงาน บัตรด่าที่มีชื่อของผู้นั้นหรือมีเลขหมายรหัส
- สิ่งบอกลักษณะอื่นที่ทำให้รู้ตัวผู้นั้นได้ เช่น ลายพิมพ์นิ้วมือ แผ่นบันทึกลักษณะเสียงของคนหรือรูปถ่าย
- ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งเฉพาะตัวของผู้ที่ถึงแก่กรรมแล้วด้วย

ประเภทข้อมูลในการวิจัย

- ข้อมูลที่สามารถบ่งชี้ตัวบุคคล (**directly identifying information**) ได้แก่ ชื่อสกุล เลขบัตรประชาชน เลขบัตรโรงพยาบาล เป็นต้น
- ข้อมูลที่สามารถบ่งชี้ตัวบุคคลได้ทางอ้อมโดยการรวบรวมข้อมูลหลายอย่างประกอบกัน (**indirectly identifying information**) ได้แก่ วันเดือนปีเกิดร่วมกับที่อยู่ หรือ ลักษณะเฉพาะของแต่ละบุคคล
- ข้อมูลที่ใช้รหัสแทนข้อมูลที่สามารถบ่งชี้ตัว (**coded information**) ได้แก่ มีการเก็บข้อมูล ส่วนบุคคลและรหัสในสมุดที่แยกจากเอกสารเก็บข้อมูล (**case record form**) เป็นต้น

ประเภทข้อมูลในการวิจัย (ต่อ)

- ข้อมูลที่สามารถบ่งชี้ตัวบุคคลเคยมีอยู่แต่ได้ถูกทำลายไป (**anonymized information**) เช่น ในกรณีที่ก่อนทำการวิจัยมีชื่อสกุลปิดหลอดใส่เลือดของอาสาสมัคร แต่เมื่อสิ้นสุดการวิจัย ผู้วิจัยได้ทำลายสติ๊กเกอร์ปิดหลอดเลือด และทำลายข้อมูลที่สามารถเชื่อมโยงว่าหลอดเลือดนี้เป็นของใคร เป็นต้น
- ข้อมูลที่ไม่สามารถบ่งชี้ตัวบุคคลได้เลย (**anonymous information**) เนื่องจากไม่มีการเชื่อมโยงถึงตัวอาสาสมัครตั้งแต่แรก ได้แก่ แบบสำรวจที่ไม่ระบุชื่อผู้ตอบ (**anonymous survey**) เป็นต้น อนึ่ง ข้อมูลที่เก็บจากการสัมภาษณ์ การบันทึกวิดีโอทัศน ไม่จัดว่าเป็น **anonymous**

การปกป้องความเป็นส่วนตัว ครอบคลุมถึง:

1. การค้นหาและติดต่อผู้ป่วยหรือบุคคลที่จะเป็นอาสาสมัคร
2. สถานที่ที่นักวิจัยนัดพบและผู้ที่อยู่ในกระบวนการ
3. วิธีที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล
4. ลักษณะข้อมูลข่าวสารที่เก็บรวบรวม
5. จำนวนข้อมูลที่เก็บรวบรวมเลือกเท่าที่จำเป็นต่อการวิจัย

การรักษาความลับ ครอบคลุมถึง:

1. ข้อตกลงรักษาความลับและผู้ที่มิมีสิทธิเข้าถึงข้อมูล
2. ระบบเก็บรักษาข้อมูลให้ปลอดภัยจากการเข้าถึงโดยไม่ได้รับอนุญาต
3. ข้อจำกัดในการรักษาความลับ

การรุกรานความเป็นส่วนตัว (privacy) และ การฝ่าฝืนการรักษา ความลับ (confidentiality) อาจพบได้ในการวิจัย ดังนี้

➤ การคัดเลือกอาสาสมัคร

- ✓ การค้นหาละเอียดหรือละเอียดบุคคลต้องขออนุญาตจากผู้มีอำนาจ
- ✓ ในการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชุมชนและคนในสังคม การเข้าหาผู้ป่วยที่บ้าน อาจทำให้เกิด
ข่าวลือตามด้วยการตีตราจากชุมชน วิธีที่เหมาะสมคือ การนัดพบผู้ป่วยที่โรงพยาบาล
หรือสถานที่ที่เป็นส่วนตัว

ระหว่างการดำเนินการวิจัย

- ❑ ตัวอย่างมาตรการพิทักษ์ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลไม่ให้รั่วไหล และ ปลอดภัย ได้แก่
  - ✓ บันทึกข้อมูลแบบนิรนาม (**anonymous**) หรือใช้รหัสเป็นตัวเชื่อมโยง (**code-linked information**)
  - ✓ เก็บเอกสารบันทึกข้อมูลไว้ในตู้เอกสารล็อกกุญแจ มีเพียงนักวิจัยที่ได้รับมอบหมายเท่านั้นที่สามารถเปิดตู้ได้
  - ✓ การบันทึกข้อมูลในคอมพิวเตอร์ หรือ **cloud** มีการใส่รหัสป้องกันบุคคลอื่นเข้าถึงข้อมูล เพิ่มข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์มีการเข้ารหัส (**encrypt**)
  - ✓ ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์มีการ **back up** และเก็บไว้ในสถานที่ปลอดภัย

ระหว่างการดำเนินการวิจัย (ต่อ)

- งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับระบบอนามัยเจริญพันธุ์ พฤติกรรมทางเพศ ข้อมูลการใช้ชีวิตสมรส หรือข้อมูลเกี่ยวกับความรุนแรงทางเพศ ซึ่งถือเป็นงานวิจัยที่มีความละเอียดอ่อนในเชิงจริยธรรม นักวิจัยเพศชาย ควรต้องใช้ความระมัดระวังในการถามเรื่องเหล่านี้หากอาสาสมัครเป็นผู้หญิง

ระหว่างการดำเนินการวิจัย (ต่อ)

- การสำรวจความคิดเห็นผ่านระบบอินเทอร์เน็ต ควรพิจารณานโยบายความเป็นส่วนตัวและการรักษาความลับของอาสาสมัครหากมีการกรอกข้อมูลส่วนตัวผ่าน **IP address** และมั่นใจได้ว่าฐานข้อมูลนั้นถูกเก็บโดยใคร ผู้ใดสามารถเข้าถึงข้อมูลนั้นได้บ้าง ข้อมูลนั้นจะถูกเก็บไว้ที่ส่วนใด โอกาสที่จะถูกนำไปเผยแพร่โดยที่นักวิจัยและอาสาสมัครไม่มีโอกาสรับรู้หรือไม่ และการลบฐานข้อมูลทำได้อย่างไร ประเด็นจริยธรรมเกี่ยวกับเรื่องนี้มีความยากลำบากในการพิจารณา นักวิจัยจึงต้องศึกษาจากประกาศของสถาบันที่สังกัด และ **CIOMS Guideline (2016)** หรือกฎเกณฑ์อื่น ๆ ที่น่าเชื่อถือ

หลังเสร็จสิ้นการวิจัย

- ❑ การเผยแพร่ผลงานในวารสารวิชาการ หรือสื่อสาธารณะอื่นๆ เช่น หนังสือพิมพ์ ทีวี วิทยุ ละครเวที และกิจกรรมและดำรงอัตลักษณ์ของชุมชนที่เป็นแหล่งได้มาซึ่งอาสาสมัคร
- ❑ นักวิจัยต้องมีแผนการทำลายข้อมูลว่าทำโดยวิธีใด เมื่อไร ตามแสดงในเอกสารขอความยินยอม
- ❑ การส่งจดหมายแสดงความขอบคุณ หรือให้ของที่ระลึกที่มี logo ต้องระมัดระวังการที่บุคคลอื่น คาดเดาสถานภาพของอาสาสมัครได้
- ❑ บางวารสารจะรับเรื่องลงตีพิมพ์ก็ต่อเมื่อนำข้อมูลจากการวิจัยไปไว้ในฐานข้อมูลที่ให้นักวิจัยคนอื่นเข้าถึงได้ กรณีเช่นนี้ต้องระบุไว้ในเอกสารขอความยินยอม และโครงการวิจัยต้องแสดงแผนการแบ่งปันข้อมูลรวมทั้งการ de-identify data ไปด้วย

ข้อเสนอแนะในการปกป้องความเป็นส่วนตัว และรักษาความลับของอาสาสมัคร

- (1) ผู้วิจัยต้องชี้แจงหรืออธิบายให้อาสาสมัครทราบถึงสิทธิที่จะได้รับการปกปิดข้อมูลเกี่ยวกับตนเองอย่างเคร่งครัด
- (2) ผู้วิจัยต้องแจ้งอาสาสมัครให้ทราบถึงมาตรการป้องกันความลับในระหว่างการให้ข้อมูลและคำแนะนำแก่อาสาสมัครก่อนที่จะให้อาสาสมัครลงนามแสดงความยินยอมเข้าร่วมการวิจัย
- (3) ผู้วิจัยต้องให้อาสาสมัครลงนามในแบบแสดงความยินยอมก่อนที่จะนำข้อมูลการวิจัยออกเผยแพร่โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อมูลอาจก่อให้เกิดอันตรายต่ออาสาสมัคร

ข้อเสนอแนะในการปกป้องความเป็นส่วนตัว และรักษาความลับของอาสาสมัคร (ต่อ)

- (4) ผู้วิจัยต้องมีมาตรการลดโอกาสการรั่วไหลของข้อมูลงานวิจัยที่เป็นความลับของอาสาสมัครให้น้อยที่สุด ซึ่งวิธีการปกป้องข้อมูลความลับของอาสาสมัครที่ดีที่สุด คือ การไม่ระบุชื่ออาสาสมัคร (**identification**) ในทุกขั้นตอนของการวิจัย และการควบคุมหรือจำกัดการเข้าถึงข้อมูล
- (5) ผู้วิจัยต้องชี้แจงอาสาสมัครให้ทราบถึงข้อจำกัดในการเก็บรักษาความลับก่อนเข้าร่วมการวิจัย เช่น การรายงานความคืบหน้าในการวิจัยหรือผลการวิจัยแก่ผู้ให้ทุนสนับสนุนการวิจัย หรือการรายงานเหตุการณ์บางอย่าง ไปยังบุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น การกระทำที่ผิดกฎหมาย การทุจริตในองค์กร ความรุนแรงในครอบครัว เป็นต้น
- (6) ผู้วิจัยต้องแจ้งให้อาสาสมัครทราบถึงความเสี่ยงหรือผลกระทบทางสังคมที่อาจเกิดขึ้นแก่อาสาสมัครหากข้อมูลรั่วไหล เช่น การร่วมโครงการวิจัยวัคซีนป้องกันไวรัสโคโรนา ซึ่งอาสาสมัครอาจจะเสี่ยงต่อการถูกกีดกันทางสังคม (**social discrimination**)

THANK YOU

